NEKROLOG.

✝

Oscar Elis Leonard Dahm.

Åter har döden skördat en framstående medlem af vår förening, en man som gjort sig känd icke allenast inom det samhälle han närmast tillhörde, utan äfven inom vidare kretsar. På komministergården Resby i Arby socken inom Kalmar stift föddes den 11 okt. 1812 OSCAR ELIS LEONARD DAHM; hans fader var då komminister, men blef sedermera kyrkoherde för samma församling. Med håg och ifver egnade sig gossen, då han erhållit inträde i Kalmar gymnasium, åt läsning och aflade i Upsala studentexamen 1829. Vid samma universitet fortsatte han sina akademiska studier, till dess han 1836 erhöll diplom som filosofie magister. Den närmaste tiden verkade han mest inom skolan, hvilken han tillhörde såsom lärare 41 år, dels på adjunktsstadiet dels på det högre stadiet, och var han i slutet af 1840- och början af 50-talet rektor för högre läroverket i Kalmar. Men en man, utrustad med så rika gåfvor som rektor DAHM, slöt sig icke som snäckan inom sitt skal, han hade blicken öppen för allt, som försiggick utom skolan, till följd hvaraf hans duglighet togs i anspråk på alla möjliga håll inom kommunen.

En minnestecknare af honom i tidningen Kalmar yttrar bland annat: »han egde särdeles lycklig förmåga som undervisare, och för de ämnen, dem han företrädesvis omfattade: historia, geografi och naturkunnighet, visste han att hos sina lärjungar ingjuta ett intresse, som endast en lärare af rätta sorten förmår ingifva. På 1840-talet stred man väldeliga om elementarläroverkens organi-

sation. Det är godt vitnesbörd om DAHMS framsynthet, att han då stod i första ledet bland dem, som yrkade studentexamens förläggande till läroverken, gymnasiernas borttagande, ämnesläsningens införande samt fri flyttning och de »döda språkens» skyldighet att dugtigt »maka åt sig». En stor del af detta program är nu en verklighet, och om än den »fria flyttningen» näppeligen någonsin kommer att visa sig rätt praktisk, så hafva redan »de döda språken» fått »maka åt sig», och komma troligtvis i en snar framtid att få göra det i än högre grad. Ett annat bevis på DAHMS intresse för förbättringar i undervisningsväsendet, lemnar den omständigheten, att han redan som lärare i apologistskolan lemnade undervisning i fysik och kemi, samt hade lärjungar, som kunde redogöra för oorganisk kemi efter STÖCKHARDTS »Kemiskola». Man besinne blott huru ringaktadt den tiden ämnet »naturalhistoria» var vid våra allmänna läroverk.

Inom den kommun, han hela sitt verksamhetslif tillhört, har rektor DAHM hedrats med alla de vigtigare förtroendeposter, som stått i kommunens förmåga att lemna, samt emottagit dessa förtroendebevis upprepade gånger under ovanligt långa tidsföljder. »Sedan», som hans biograf i Nordisk familjebok säger, »genom en vid riksdagen 1856—58 företagen ändring i riksdagsordningen, äfven andra än borgare förklarats valbara till riksdagsmän för städerna, var DAHM den förste skolman, som utsågs till ledamot af borgarståndet.» Ståndsriksdagen 1859—60 var hans första riksdag. DAHMS ståndpunkt var alldeles klar: han tillhörde afgjordt då varande borgarståndets liberalaste fraktion och stod i den s. k. norska frågan i likhet med denna fraktions organ Aftonbladet i opposition mot riksdagspluraliteten. Återkommen till riksdagen 1862—63, jämväl som representant för Kalmar, blef han af sitt stånd insatt i det då vigtigaste utskottet: konstitutionsutskottet, der han naturligtvis var en af kämparne för regeringens förslag till ny riksdagsordning. Men vid den afgörande riksdagen 1865 fick han ej vara med; de konservativa intressena inom Kalmar samhälle lyckades den gången att utttränga DAHM från riksdagmannaplatsen, och hans svåger, landssekreteraren AUGUST SILJESTRÖM, blef den utkorade, hvilken också gjorde dem, som i trots af en betydlig minoritet genomdrifvit hans val, den glädjen att vara en af de ytterst få inom borgarståndet, hvilken talade

och röstade emot representationsreformen. DAHM blef deremot af reformvännerna utsedd till ledamot af den deputation, för öfrigt bestående af distriktchefen NISBETH och handl. FR. RUNNQVIST, hvilken jämte öfriga deputationer från hela landet aflemnade till regeringen de bekanta adresserna, som uttalade landets sympatier för det hvilande förslaget.

Sedan reformen vid denna riksdag gått igenom blef DAHM Kalmar stads första representant i Andra kammaren, hvilken plats han innehade till år 1872, då han af Kalmar läns södra landsting för nio år valdes till dess representant i Första kammaren. Denna plats har han, omvald 1882, innehaft till sin nu timade död, och således i sammanlagdt 24 år haft säte och stämma i svenska riksdagen, om man undantager det ofvannämda riksmötet. Med det nya statsskicket inträdde andra partigrupperingar. Mycket blef annorlunda än borgarståndets liberala fraktion tänkt sig det, och de män, som der varit vana att leda meningarna, fingo snart i Andra kammaren se ledningen gå sig ur händerna. Äfven DAHM kom här i en annan ställning, och det var ej utan att han till och med stämplades af den nya tidens banérförare som konservativ, han, den forne »liberalen», som för mången »vederbörande» varit en nagel i ögat. Men orättvist var detta; ty DAHM var aldrig mannen, som böjde sig hvarken för vindar ofvan eller nedifrån, fram eller bakifrån; ända intill sitt sista var han den, som sade ut hvad han tänkte, det måtte taga illa eller väl, äfven om det får medgifvas, att han emellanåt kunde förlöpa sig och i diskussionen gå längre än han egentligen menade. Någon konservatism i skolfrågor har man dock aldrig hört tillvitas honom; deruti förblef han, som också i allt annat väsentligt, fullkomligt trogen sin första mannaålders åsigter.

Att stadens riksdagsman jämväl vid stadsfullmäktigeinstitutionens införande blef ledamot af denna korporation är helt naturligt. Han har sedermera intill sitt frånfälle tillhört densamma och der intagit en af de mest framstående platserna, ständigt under dessa 21 år återvald, ofta med röstetal bland de allra högsta. Lika naturligt var att han af stadsfullmäktige invaldes till ledamot af Kalmar läns södra landsting, hvilket han jämväl sedan 1863 oafbrutet tillhört, och der man nu har den sorgliga

skyldigheten att sammanträda till urtima landsting, för att utse hans efterträdare i riksdagens Första kammare.

I Kalmar läns och Ölands hushållningssällskap blef rektor Dahm ledamot 1847, och deltog snart såsom en högst bemärkt ledamot i dess förhandlingar. Under den stora strid som på 1850-talet uppstod rörande delning af sällskapet i två oberoende hushållningssällskap, var Dahm jämte kapten Mannerskantz, direktör Kyhlberg m. fl. en af de kraftigaste kämparne för sällskapets bibehållande odeladt, hvarom protokollerna för den tiden bära vitne. Sedan delningen försiggått, blef han också 1859 invald såsom ledamot i södra sällskapets förvaltningsutskott, i hvars arbeten han mycket verksamt deltog, synnerligast riktande sin uppmärksamhet på trädgårdsskötseln. Det var han, som på 1860-talet först hitförde den utmärkte pomologen Olof Eneroth, hvilken här ordnade ett par större trädgårdsutställningar och beskref den ena i en handskrifven berättelse, som förvaras i hushållningssällskapets bibliotek, och hvilken med sina teckningar utgör ett högst vigtigt bidrag till trädgårdsskötselns historia inom Kalmar-orten. Från denna tid kan ock räknas början till de framsteg, som vår ort onekligen gjort i trädgårdsskötsel. Som förvaltningsutskottsledamot afgick rektor Dahm 1869, men tillhörde fortfarande hushållningssällskapet såsom ledamot.

I en mängd andra kommunala uppdrag har rektor Dahm, jämväl helt naturligt, haft tillfälle att verka. Så var han en af stiftarne af Kalmar läns lifränte- och besparingsanstalt och fortfor ständigt att personligt och lifligt verka för dess utveckling. När 1860 Kalmar skarpskytteförening bildades, förde han ordet vid den konstituerande sammankomsten och valdes under de närmast följande åren till föreningens ordförande. Listan på uppdrag, än i den ena än i den andra riktningen, skulle säkerligen blifva mycket lång, om man ville söka rätt på alla sådana, som lemnats rektor Dahm under de sista trettio åren.»

Vid sidan af denna vidt omfattande verksamhet egnade sig Dahm sedan mycket långt tillbaka åt biskötselns förbättrande inom vårt land. Vid alla möjliga tillfällen såväl inom hushållningssällskapet som vid landtbruksmöten förfäktade han ifrigt den satsen, att biskötseln vanvårdas hos oss, men att deri skulle kunna vara en god binäring för landtbrukaren, om blott han egde den

erforderliga kunskapen om dessa nyttiga djur, som är nödvändig för att egna dem den vård de för sin trefnad behöfva. Så erinra vi oss, huru han för 20 år sedan vid landtbruksmötet på Läggevi förordade, att pris borde utsättas för den, som kunde uppfinna en för våra klimatiska förhållanden fullt lämplig metod i biskötsel. Själf hade han då uppfunnit ett nytt slags kupor af halm, som han rekommenderade. År 1878 sammanfattade han i ett af trycket utgifvet arbete om »Biet» hvad den svenska bivännen har att lära af den utländska literaturen och lade dertill sin egen rika erfarenhet, vunnen under ett fjärdedels sekel. I denna värdefulla handbok afhandlar han icke allenast biets natur och vård, utan lemnar äfven vigtiga bidrag till bikännedomens och biskötselns historia. Af orden: »att man får mera kärlek och aktning för sitt yrke, ju mera godt man vet om detsamma», som han i företalet till detta arbete yttrar, visar han ju tydligt, huru varmt intresserad han själf var för sina älsklingar — bien — och huru gerna han ville, att de med samma kärlek och omvårdnad skulle omfattas af vår landtbrukande befolkning. Då Kongl. landtbruksakademien våren 1879 bland sina diskussionämnen uppsatt frågan om biskötseln, deltog Dahm i lösningen af frågan genom att först till Nya Dagligt Allehanda insända en artikel, som sedermera trycktes såsom en särskild liten skrift med ett eller annat tillägg, och derefter, då frågan i april förekom till behandling i Kongl. landtbruksakademien, insände han skriftligen till akademien sina åsigter i saken, hvilka han sedan ytterligare meddelade vid landtbruksmötet i Kalmar sommaren 1879. Han förordade, att man skulle utsända personer för att undervisas af skicklige biskötare, helst till norra Tyskland, som eger ett klimat närmast likt vårt, samt att här, liksom i utlandet, biföreningar skulle stiftas och bimansmöten anordnas, der verktyg för och produkter af biskötseln kunde förevisas och belönas.

Bland uppsatser om bien, som Dahm utgifvit af trycket, torde jag få nämna följande:

Svenska biskötseln och dess literatur samt sättet att tillverka och begagna den böhmiska bikupan och venitianska honingskastaren. Stockholm 1876. (Kongl. landtbruksakademiens tidskrift, årg. 15, pag. 193—218.)

Biet, dess natur och vård samt några drag ur bikännedomens historia. Stockholm 1878.

Försök till svar på frågan: i hvad skick befinner sig biskötseln inom landet, och hvilka åtgörder kunna anses lämpliga för upphjelpande af denna gren af husdjursskötseln? Stockholm 1879. (Aftryck ur Nya Dagligt Allehanda. Januari 1879, med tillägg.)

Om biskötseln i Sverige. Stockholm 1880. (Kongl. landtbruksakademiens handlingar och tidskrift, årg. 19, pag. 119—123.)

För biskötare; om bipesten eller yngelrötan samt botemedel deremot. Stockholm 1880. (Läsning för folket, årg. 46, pag. 143—8.)

Om biskötseln i Sverige 1881. Göteborg 1881. (Svensk bitidning, årg. 4, pag. 95—97.)[1]

Man torde ej häller böra lemna åt glömskan, att DAHM som läroboksförfattare utöfvat ett betydande inflytande ej blott inom elementarläroverkens alla klasser, utan äfven inom folkskolan. Genom sina historiska, geografiska och pedagogiska arbeten har han förskaffat sig en den mest framstående plats bland sina kolleger och samtida.

Ja, få män finnas, som lefvat ett lif så verksamt och lemnat efter sig ett minne så allmänt aktadt som DAHM. Han var, som en man från hans fosterbygd karakteriserar honom, »en handlingens man, med blicken öppen för det praktiska lifvets kraf. Hvad han ville, ville han med besked; sjælfständig i allt sitt görande och låtande, utan några slags konsiderationer, hvarken åt ena eller andra hållet, var han beredd till strid, om så kräfdes, för de meningar han omfattade, och utmanade själf mången gång till striden. Der fans hos honom ett slags vikingalynne med en hetsig och liflig natur, men tillika med nordbons kraft och seghet.

I det enskilda lifvet var rektor DAHM en pålitlig och trofast vän för dem, som stodo honom nära, och en god kamrat i den lärarekrets han tillhörde, samt utöfvade en betydlig hjälpsamhet, särskildt mot unga obemedlade män, hvilka visade sig med allvarlig hug vilja framgå på vetandets och kunskapens, för den obemedlade så törnbeströdda väg. Aldrig var han dock den, som

[1] Samma uppsats äfven införd i Östergötlands Bitidning, årg. 2, pag. 7—8, 12.

i sådant hänseende ville skylta med hvad han gjorde, och det torde ej vara så få gånger hans frikostighet bidragit till allmänt nyttiga och goda ändamåls vinnande, utan att handen, som gaf, blifvit röjd.»

Af yttre utmärkelser, som före hans den 18 december 1883 timade död kommo honom till del, bar han sedan 1867 riddarkorset af Kongl. Nordstjärneorden.

Jacob Spångberg.

SVENSK-NORSK ENTOMOLOGISK LITERATUR 1883.

I Sverige och Norge tryckta arbeten.

AURIVILLIUS, CHR., Föredrag i zoologi vid Kongl. Vetenskapsakademiens högtidsdag den 31 Mars 1883. Stockholm, 1883, 8:o 18 sid. Innehåller 1: Om galläplesteklarne. 2: Om insekternas sinnesorgan.

———, »Trädgårdens skadedjur. Handbok för landtbrukare och trädgårdsodlare af lektor A. E. HOLMGREN. 1 Insekter. Andra häftet.» — Sv. Trädgårdsföreningens Tidskrift 1883, sid. 31—32.

———, Anteckningar om några Skandinaviska fjärilar. — Ent. Tidskr. Årg. 4, 1883, sid. 33—37. Résumé sid. 55—57.

———, Svensk-norsk entomologisk literatur 1882. — Ent. Tidskr. Årg. 4, 1883, sid. 110—112.

———, Insecta a viris doctissimis Nordenskiöld illum ducem sequentibus in insulis Waigatsch et Novaja Semlia anno 1875 collecta. Inledning och Lepidoptera. — Ent. Tidskr. Årg. 4, 1883, sid. 139—142, 191—194.

BIKUPAN. År 1882. Fahlun, 1883, 8:o. 16 sid.

BI-TIDNING, Svensk, för år 1883. Egnad uteslutande åt biskötsel. Redaktör och utgifvare HJALMAR STÅLHAMMAR. Årg. 4. Göteborg 1883, 8:o, N:o 34—45.

———, Östergötlands. Afsedd för nybörjare i biskötsel. Utgifven af P. A. JONSSON. Årg. 3, Linköping, 1883, N:o 1—12.

GADAMER, H. Meddelande (fyndorter för skalbaggar). — Ent. Tidskr. Årg. 4, 1883, sid. 38.

HAGEMAN, A., Vore norske Forstinsekter. — Den norske Forstforenings Aarbog for 1883. Christiania, 1883, sid. 168—174.

HOLMGREN, A. E., Trädgårdens skadedjur. Handbok för landtbrukare och trädgårdsodlare. 1. Insekter. Tredje häftet. Stockholm, 1883, 8:o, sid. 155—354.